

ROLUL FIRMELOR MULTINAȚIONALE ȘI AL INVESTIȚIILOR STRĂINE ÎN CADRUL PROCESU- LUI DE DEZVOLTARE ECONOMICO-SOCIALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Sergiu CARCEA,
masterand, Academia de Administrare Publică
pe lângă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

This article contains a study of the economic globalization process as a decisive factor for economic and social realities on a world scale and of the mode, in which the Republic of Moldova integrates in the global economic environment in the context of its major transformations.

The research subject is the economy of the Republic of Moldova in the context of globalization. The small open economy of the Republic of Moldova is deeply integrated in the internalization and globalization processes, which have both advantages and risks.

Procesul de globalizare, fie ca s-a manifestat prin fenomene economice (cum ar fi liberalizarea schimburilor comerciale), tehnologice (comunicații, informații) și politice (căderea comunismului), și-a pus amprenta și asupra sistemului economic al Republicii Moldova. Liberalizarea economiei naționale, dezvoltarea comerțului exterior, atragerea investițiilor străine și integrarea în structurile economice europene și mondiale sunt o dovadă a faptului că Republica Moldova, ca entitate economică, este o parte componentă a sistemului economic global.

Potrivit opiniilor de ultimă oră, situația în ceea ce privește deschiderea economiei naționale spre economia mondială este un rezultat firesc al cursului evoluției economice în ansamblu. În perioada de după anul 2000, Moldova a avut o creștere economică anuală de peste 6%, cu excepția anului 2006, când creșterea s-a redus la circa 4% din cauza sistării exportului de vinuri pe piața rusească. Măsurile economice întreprinse au avut ca scop eliminarea activităților ilegale, ele au prevăzut amnistierea fiscală completă pentru activitățile economice efectuate înainte de 1 ianuarie 2007, legalizarea

capitalului ilegal contra 5% din sumă și anularea impozitului pe venit [7].

Din punctul de vedere al experților Fundației americane Heritage și Wall Street Journal, libertatea comerțului, a afacerilor și fiscalității în Republica Moldova este puternică. În special, este vorba de reducerea impozitului pe profitul corporativ de la 18 la 15%. Pe de altă parte, se impune o reformă a sistemului judiciar și acțiuni mai eficiente în vederea combaterii corupției.

Conform datelor statistice, Republica Moldova a urcat două poziții în clasamentul alcătuit de Fundația americană menționată în funcție de indicii libertății economice și ocupă locul 81 din 157 țări, luate în analiză [8].

În conformitate cu datele raportului Indicii libertății economice 2007, economia moldovenească este liberă în proporție de 59,5%, Republica Moldova plasându-se în top imediat după Mongolia, Korgozstan, Fiji, devansând Kenia, Turcia și Sri Lanka. La nivel regional, Republica Moldova se situează pe poziția 33 din 41 de țări.

Deși s-au înregistrat progrese considerabile la capitolul investiții străine și politici investiționale, situația lasă de dorit. Pentru țările în care sistemul economic se află într-un proces de transformări, evaluarea și ameliorarea continuă a climatului de investiții are valențe deosebite. După cum demonstrează și cazul Republicii Moldova, carențele economice sunt însoțite de lipsa unor locuri de muncă și de lipsa oportunităților de afaceri individuale

care ar genera venituri suficiente pentru un trai decent [3, p.2].

În linii generale, potențialul investițional intern a sporit semnificativ în ultimii ani ca urmare a transferurilor valutare operate de cetățenii Moldovei aflați la munci peste hotare. Specialiștii susțin că pentru mobilizarea acestor resurse sunt recomandate două direcții de acțiune de politici economice și publice. Pe de o parte, este vorba de sporirea încrederii populației în sistemul bancar pentru depozitarea resurselor gospodăriilor casnice pe conturi bancare, iar pe de altă parte, se are în vedere dezvoltarea continuă a sectorului de microcreditare. Un pas important în această direcție a fost întreprins odată cu adoptarea legii cu privire la organizațiile de microfinanțare [1].

Republica Moldova concurează pentru atragerea unor fluxuri de investiții străine directe, prin deschiderea unor locuri noi de muncă stabile, promovarea mai intensă a exporturilor și realizarea unui transfer de cunoștințe și tehnologii performante. Nivelul fluxurilor de investiții străine de care au beneficiat țările în tranziție pe parcursul ultimului deceniu variază semnificativ de la o țară la alta [4]. Factorii care influențează parametrii proiectelor de investiții și determină amplasarea investițiilor străine directe într-o economie sunt [5]:

- dimensiunea pieței interne;
- existența unor importante resurse naturale;
- forța de muncă ieftină;
- existența accesului ușor spre piață

externe de desfacere;

- liberalizarea politicilor economice interne;

- nivelul progresului tehnic și calitatea resurselor umane;

- strategiile corporative, care sunt accesibile noilor veniți pe piață.

On acest context, trebuie de avut on vedere și aspectul ce ține de presiunea investițională “firească” asupra inflației. Pe baza estimărilor efectuate, anul 2007 a fost unul de record după volumul depunerilor investiționale. Astfel, doar on 9 luni, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2006, fluxul investițiilor străine directe s-a dublat, iar specialiștii vorbesc chiar de un adevărat boom al investițiilor străine directe.

Dezvoltarea capacităților investiționale ține on mod direct de conturarea unui cadru legislativ favorabil și promovarea unei politici externe care să permită stimularea procesului de alocare a investițiilor autohtone și internaționale. Politicile economice interne sunt imediat accesibile pentru guvern și impactul intervențiilor guvernamentale asupra investițiilor se face simțit relativ repede. Guvernul determină cadrul instituțional, standardele și normele tehnice, unele instrumente financiare, politica fiscală și comercială prin actele sale legislative și normative pe care le emite.

On Republica Moldova cadrul legislativ pentru investițiile străine ol formează legea Republicii Moldova pentru investițiile străine aprobată on aprilie 1992, Codul fiscal aprobat on aprilie 1997 ce include un set de

reglementări pentru investitorii străini, acordurile bilaterale semnate cu un șir de țări ca și alte legi și acte normative care pot preciza fie facilități, fie restricții companiilor sau agenților ce investesc direct sau prin portofoliu [6, p. 390].

Printre facilitățile și garanțiile pe care le oferă statul putem enumera:

- facilități vamale pentru bunurile aduse;

- facilități vamale la importuri și exporturi;

- garanții on caz de naționalizare sau expropriere a investițiilor străine;

- garanții on caz de ontrerupere forțată și de suspendare a activității;

- garanții la utilizarea mijloacelor bănești on valuta Republicii Moldova;

- garantarea transferării peste hotare a mijloacelor bănești on valută străină;

- garanții on legătură cu modificarea legislației;

- garanții suplimentare și examinarea litigiilor [2].

După cum se știe, rezultatele Moldovei on atragerea investițiilor a fost destul de contradictorie pe parcursul dezvoltării economiei. On acest context, deși Republica Moldova onregistra unele succese ce țin de ombunătățirea climatului de afaceri, intrările de capital on Moldova erau relativ mai mici on comparație cu țările din Europa Centrală și de Est și cele din spațiul postsovietic. Ontr-un raport al Comisiei Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD) cu privire la investițiile străine directe, făcut public on septembrie 2004, Republica Moldova

ocupa locul 110 dintr-un total de 187 de țări după Indicele Potențialului de Atragere a investițiilor străine directe (ISD) [9]. Dar ca valoare medie a Indicelui Performanței de Atragere a ISD, Moldova s-a clasat pe locul 25 din 140 de țări. Astfel, Moldova este în categoria țărilor, care au performanțe de atragere a ISD peste potențial.

Intrările de capital în Republica Moldova pe parcursul anilor 1997-2003 au înregistrat o instabilitate marcantă. Influxul anual de investiții a variat în intervalul de la 38 milioane USD în 1999 până la 146 milioane USD în 2002. Investițiile au scăzut drastic, până la 58 milioane USD în anul 2003. Anul 2003 a fost unul nefast pentru investițiile din exterior și pentru investitori, remarcându-se și prin avansarea lentă a procesului de privatizare [10].

În anul 2003 statele Uniunii Europene erau reprezentate în stocul total al investițiilor străine cu 40%, iar țările CSI și statele Europei Centrale și de Sud-Est cu 24% și 4%, respectiv. Ast-

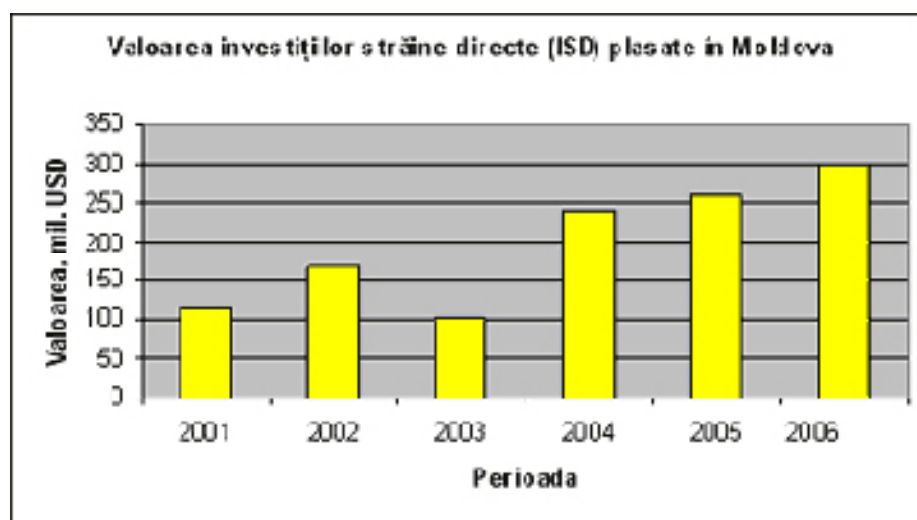
fel, statelor din aceste zone geografice le revenea 18%, 6% și, respectiv, 24% din influxul investițional anual. Pe țări, principalii investitori în economia națională sunt Federația Rusă, Spania și SUA. Volumul investițiilor directe efectuate de întreprinderile cu capital din aceste trei state constituie 65% din totalul investițiilor sau 362, 2 milioane USD.

Principalele companii, care asigurau aceste ponderi ale intrărilor de capital din Federația Rusă, Spania și SUA în stocul total al ISD sunt:

- Federația Rusă - "Moldovagaz" (sectorul energetic), "Green Hills Market" (servicii și comerț);

- Spania - "Union Fenosa" (sectorul energetic), Glass Container Company (industrie);

- SUA - "Mobiasbancă" (sectorul bancar), "Moldova Agroindbank" (sectorul bancar), "Dionysos Mereni" (industria vinicolă), SA "Cricova Acorex" (industria vinicolă), „Fabrica de Pro-

duse Lactate din Honcești (Alba)" (industria alimentară), "Sun Communications" (servicii TV și comunicații), "Jolly Allon" (servicii hoteliere);

- Italia – Veneto Banca (sectorul bancar) etc.

On anul 2006, a fost atins un nivel al investițiilor străine directe de circa 300 milioane de dolari SUA, după ce on anul 2005, potrivit estimărilor preliminare ale Băncii Naționale a Moldovei, ISD a atins un nivel record pentru ultimii 15 ani de 260,33 mln. USD, cu 7,7% mai mult decot on 2004.

Numărul ontreprinderilor cu capital străin onregistrate on Republica Moldova a atins on 2005 o cifră record de circa 721 ontreprinderi sau cu 65% mai mult on comparație cu 2004.

Sursa: Biroul

Național de Statistică

Dacă e să vorbim despre așa-numita “ospitalitate” față de capital, inclusă ontr-un top elaborat de către prestigioasa revistă Forbes, Republica Moldova a fost plasată pe locul 74 din 135 de țări, experții MEPO susținond că Forbes utilizează on analiză un șir de indicatori din alte studii elaborate anterior de alte instituții internaționale [11].

Actualmente, oameni de afaceri din peste 80 de țări investesc on Republica Moldova, majoritatea investițiilor avondu-și originea on UE, CSI, Marea Britanie și SUA, conform unui studiu realizat de compania BIS Grup, on baza datelor pentru semestrul I al anului 2007.

Experții BIS Grup afirmă, că on funcție de țările de reședință ale investitorilor străini cu un aport de peste 10 mln. lei on capitalul statutar al companiilor moldovenești, pe primul loc se plasează Rusia cu 18% din investiții on capitalul statutar, după care urmează Spania

– cu 16%, Olanda – cu 13%, Grecia – cu 8%, Italia – cu 8%, SUA – cu 7%, Marea Britanie – cu 7%, Elveția – cu 4%, România – cu 4% și Germania – cu 3%.

Pe primul loc după volumul investițiilor on capitalul statutar al companiilor din Moldova se plasează compania spaniolă Union Fenosa, care a investit 838,72 mln. lei on capitalul statutar al ontreprinderilor moldovenești RED-Chișinău SA, RED-Centru SA și RED-Sud SA. Urmează OAO Gazprom cu investiții de 666,45 mln. lei on Moldovagaz SA, grupul italian Veneto Banca – cu 385 mln. lei on BC Eximbank Gruppo Veneto Banca SA, compania Lukoil Europe Holding BV din Olanda – cu 305,19 mln. lei on Lukoil-Moldova SRL, Finarge 26 / Lafarge din Franța cu 278,84 mln. lei on Lafarge Ciment SA, Metro din Olanda – cu 175,88 mln. lei on Metro Cash & Carry Moldova SRL [12].

Conform afirmațiilor lui Johan Mathisen, reprezentantul Fondului Monetar Internațional (FMI) la Chișinău, on prezent nivelul investițiilor străine directe on economia Republicii Moldova a crescut vertiginos atingond niveluri similare celor onregistrate on unele state la onceputul procesului de integrare on Uniunea Europeană [13].

Cu toate că volumul investițiilor străine directe pe cap de locuitor a atins nivelul altor state din CSI, respectiv 116,4 USD estimativ pentru 2007, on Republica Moldova acest indicator este mult mai mic decot on noile state membre ale UE.

Situația economică din Repub-

lica Moldova ne arată că, deși au fost onregistrate progrese reale pe parcursul ultimilor ani on ceea ce privește crearea unui mediu legal favorabil investițiilor, numeroasele bariere administrative și tehnice continuă să creeze costuri adiționale on procesul de intrare a firmelor noi pe piață. Din aceste considerente Guvernul trebuie să simplifice on continuare legislația care reglementează procedurile de onregistrare de stat și licențiere. Multe studii denotă că timpul mediu cheltuit de managerii ontreprinderilor pentru a face față tuturor obligațiilor normative a crescut.

internă și o imagine exterioară favorabilă a țării. De asemenea, nu trebuie excluse nici riscurile pe care le presupun rețelele transnaționale de investiții, speculațiile, afacerile ilicite. Toate aceste aspecte trebuie luate bine on calcul.

Economia Republicii Moldova este on plin proces de internaționalizare și globalizare, ce implică toate activitățile social-economice și se răsfrunge asupra tuturor sferelor societății. Acest lucru trebuie perceput obiectiv și gestionat corect pentru că presupune un șir de provocări și riscuri pentru economia națională. Este vorba de instabilitatea fluxurilor financiare și valutare, capcanele generate de investițiile străine directe, migrația forței de muncă, fraudele și speculațiile transnaționale, elementele ce pot destabiliza profund sistemul economic intern. Pe de altă parte, este vorba și de gestionarea avantajelor și beneficiilor pe care le presupune integrarea on economia globală: piețele de desfacere, investițiile, tehnologiile, tehnicile și cunoștințele, finanțările etc.

Procesul de globalizare extinde la maximum fluxul și circulația investițiilor străine care sunt deosebit de importante atot prin felul on care motivează economia țării, cot și prin faptul că față de creditele care urmează a fi rambursate ele nu creează obligațiuni.

Eficiența acestor investiții este mai onaltă atunci cond vine din partea investitorilor strategici și este bine gestionată la nivel local, aducond know-how, revitalizarea ontreprinderilor și contribuție concretă la creșterea economiei țării. Toate acestea fiind posibile doar printr-o administrare optimă a mediului de investiții, o stabilitate sociopolitică

BIBLIOGRAFIE

1. Legea Republicii Moldova cu privire la organizațiile de microfinanțare, nr. 280-XV din 22.07.2004, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.138-146/737 din 13.08.2004.
2. Legea Republicii Moldova privind investițiile străine, nr. 998-XII din 01.04.1992 cu modificările ulterioare // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 4/88-1 din 30.04.92.
3. Cadrul legislativ și climatul investițional on Republica Moldova. Ch.: IDIS „Viitorul”, 2004, 167 p.
4. Global Investment Report pentru anul 2003 al Comisiei Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Comerț (UNCTAD) www.unctad.org
5. Global Investment Report pentru anul 2001 al Comisiei Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Comerț (UNCTAD) www.unctad.org